

NAŠA MISEL

I. leto

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

7. štev.

Izhaja štirinajstrednno

V Ljubljani, dne 1. marca 1936

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, dne 1. marca 1936.

Trije meseci dela so za nami. Začeli smo izdajati »Našo misel«, ker smo spoznali, da je prišel čas, ko mora mladina odločno in neustrašeno povedati svojo besedo. Videli smo, da mora mladina stopiti v ostro borbo proti današnjim razmeram, proti vsej krivici in amoralnosti naše družbe in da je ona poklicana, da začne borbo za boljšo in srečnejšo bodočnost naroda in države.

Vedeli smo, da naše delo ne bo lahko in da bo naletelo na mnoge ovire. V tem se nismo varali. Opazili smo pri nekaterih naših čitateljih vznemirjenost in celo nejevoljo. Jasno je, da resnice ni bilo prijetno slišati. Drugi pa so odobraval našo delo in nas vzpodbujali, da ga nadaljujemo. Ti uspehi, ki smo jih dosegli, nam pričajo, da smo na pravi poti. To nam daje poguma, da započeto delo nadaljujemo in poglobimo.

Marsikdo, ki je čital naš list, se je vprašal: Kaj hočemo? Kakšne so naše namere? Kdor živi z odprtimi očmi in zasleduje pojave našega javnega življenja, ta bo vedel, da smo začeli z delom zato, ker smo bili nezadovoljni nad tem, kar se dogaja okoli nas. Doživeli smo v našem javnem življenju pojave, ki so morali v vseh mladih in poštenih ljudeh vzbuditi odpor in negodovanje. Že nekaj časa opazujemo, da propada pri nas vse, kar je pozitivnega. Na površje so prišli ljudje, ki tega po svoji moralni kvalifikaciji nikakor ne bi zaslužili. Pri tem pa vedno obetajo, da bo boljše in lepše.

Mladina je dolgo čakala, toda zaman. Uvidela je, da od starejših generacij ni pričakovati rešitve. Starejše generacije brez ozira na njihovo politično pripadnost so se baš v današnjih razmerah pokazale nesposobne za kako pozitivno in ustvarjalno delo. Spoznali smo, da je zato mladina poklicana, da stopi v borbo za boljšo in lepšo bodočnost.

To spoznanje nas je vedlo k temu, da smo pred tremi meseci stopili k delu in začeli izdajati »Našo misel«. To, kar je bilo storjenega do danes, je bilo le začetek. Pred nami je še mnogo težkega in odgovornega dela. Zavedamo se, da bo treba trde borbe.

Ako zahtevamo, da mora mladina stopiti v borbo za boljšo in lepšo bodočnost, ne smatramo, da je današnja mladina brez napak. Resnico je treba priznati. Na eni strani vidimo, da se del mladine vda v brezplodno frazarenje in da je njeno delo povsem negativistično in destruktivno. Na drugi strani vidimo, da je mladina mlačna in apatična in da se ne zanima za važna vprašanja našega časa. Vidimo, da je večina zainteresirana edino na tem, da pride čimprej do službe. Materializem ji je zameglil poglede, da pozablja na svoje dolžnosti. Srečali smo le malo ljudi, ki bi se zavedali nalog v današnjem času.

Ako zahtevamo, da mora mladina stopiti v borbo, delamo to zato, ker vemo, da je edino mladina sposobna, da prizna svojo napako in da krene po drugi poti. Ako zagori v njej plamen resnice, je pripravljena na najtežjo bor-

bo in na vsako žrtv. Z izdajanjem »Naše misel« smo zato hoteli, da zainteresiramo za pereča vprašanja mlade ljudi, ki se še ne zavedajo nalog, ki jih narekujejo današnje razmere, in da jim vzbudimo čustvo borbenosti, aktivizma in požrtvovalnosti. Hoteli smo torej, da dvignemo svoje tovariše, ki se še ne zavedajo svojih dolžnosti, iz mrtvila, da se zavedo svojega poslanstva.

Videli smo tudi, da med mladimi ljudmi ni edinosti in da se bore med seboj zaradi brezpomembnih, po večini osebnih stvari. Vidimo, da velikega dela naše mladine ne veže nikakva ideja in nikak skupen ideal. To tudi ni mogoče. Vse nazore in poglede, kolikor jih ima, je večina mladih ljudi podedovala od svojih očetov. Ti nazori pa so se danes izkazali za zastarele in nesodobne. V časopisu vidimo sredstvo, da se ustvari duhovno in duševno edinstvo omladine, ki smo ga do danes pogrešali. V tem smislu smo do danes tudi delali. Razpravljali smo o najvažnejših pojavih našega časa, ki morejo zanimati mladega človeka. S tem smo hoteli, da povežemo čitatelje, da mislijo o istih stvareh in pojavih in da se ustvari na ta način duhovno in duševno edinstvo naših čitateljev in celokupne omladine. V tem je predpogoj za uspešno akcijo, ki je potrebna.

»Naša misel« ima še posebno nalogo. Ako vzamemo v obzir današnje razmere in okolnosti, katerih živimo, moramo ugotoviti, kakor smo to že večkrat storili, da je nastopil nov čas, nova doba. Nov čas zahteva, da si ustvarimo nove pojme, nova načela in novo mišljenje. Zato moramo ustvariti posebno ideologijo novih generacij. Od starega smemo vzeti le to, kar se je izkazalo za dobro, koristno in odgovarjajoče sodobnemu življenju. Ideologija novih generacij se mora nanašati na vsa področja človeškega udejstvovanja, na politiko, gospodarstvo in kulturo. Da so nastopili novi časi in da je potrebno novih idej, se ne zavedamo samo mi mladi. Videli smo, da se tudi ljudje iz starejše generacije zavedajo tega dejstva in da skušajo pomladiti svojo ideologijo. Toda ugotoviti moramo, da se ti poizkusi niso posrečili.

Mladina je zlasti dolžna, da si izgradi svojo posebno socialno ideologijo. Odgovarjati bo morala duhu časa in biti v skladu s socialnim pojmovanjem našega naroda. Smatramo, da je naloga »Naše misel«, da propagira med svojimi čitatelji in tudi drugod to misel. Zaveda se, da ustvaritev ideologije ni samo stvar sodelavcev lista, marveč da je to stvar vse omladine. Zato poziva k sodelovanju, da bo vsakdo doprinesel svoj delež.

Delo, ki nas čaka, ni lahko. Treba bo mnogo naporov in truda, da dosežemo cilj, ki smo si ga stavili. Dosedanji uspehi nam pričajo, da človek doseže mnogo, ako je poln optimizma. In tega mladini ni nikdar manjkalo. Mladina mora dokazati, da je spoznala, kaj so njene naloge in mora zato neustrašeno in požrtvovalno pristopiti k delu.

KOMPROMIS?

Ne, nikakav kompromis. Mi verujemo u sebe i zato ne smatramo za potrebno da činimo bilo kakve ustupke. Kako bi i mogli da izgledaju ti ustupci? Utilitarni, verovatno. Verovatno bi nam neko ukazao na koristi koje nam može pružiti ova ili ona politička stranka. Mi zahvaljujemo na tom staranju o našu budućnost. Nemamo mi nikakve iluzije o tome da je svakoj partiji potrebna podrška u omladini; iz dvaju razloga. Prvi je taj što su, kao što izgleda, sve današnje stranke odigrale svoju ulogu u narodu pa traže oslonca u novim ljudima; drugi je razlog, sletstveno, taj što je omladini namenjena dužnost da još za neko vreme osigura karijeru pojedinim vodjima. Medjutim, ne treba ni govoriti o tome da će budućnost naše države biti onakva kakvu je izgradimo mi. Imajući u vidu dva gornja razloga, jasno je da u tom poslu moramo biti potpuno nezavisni. Tu ne može biti nikakve sentimentalnosti jer je svima nama dobro poznata činjenica da omladina nikada nije pozvana na istinsku saradnju nego je uvek imala da posluži samo kao sretstvo. Postoji tu jedan cinican odgovor. Da, naime, omladina do danas svojim radom nije pokazala, da je dostojna za saradnju, da se do danas sav njen konstruktivizam ogledao u rečima a ne na delu. Takvim frazama žele da nas diskredituju! A mi pitamo: kada je omladini data mogućnost da se pokaže na delu? Kada je nama bilo dozvoljeno da u radu pokažemo svoju vrednost, svoju dobru volju, svoje oduševljenje i svoje znanje? Gospodin Ljuba Davidović je tu skoro dao krasan intervju o saradnji starih sa mladim. Ima li ijednog jugoslovenskog državljanina koji te reči uzima ozbiljno? Zar iko smatra da bi Udružena opozicija širom otvorila vrata omladini? Smešno o tome i govoriti, naravno. Omladina je sretstvo, ona ima da predstavlja stepenice za političku karijeru kako pojedinaca, tako i celih stranaka. Tako je uvek bilo — ali tako više neće biti. Neće biti i zato što smo uvideli da nam se hotimice zatvaraju putevi ka pravom radu da bi nam se moglo predbacivati kako »znamo samo rezolucije sastavljati a ne i praktično raditi«. Jedan od govornika na ljubljanskom studentskom kongresu je rekao: »... ako nam se i ne omogući, mi ćemo sami preoteti, ako ustreba, svoj deo rada na čuvanju Jugoslavije«. Da, nama je ta-

man dosta papirnateg konstruktivizma. Od nas se traži program? Kakav program? Program kako ćemo urediti svet — na papiru? Od toga mi nemamo ništa, od toga država nema ništa, od toga niko nema ništa.

Pa, jer mi znamo da ćemo zaista, sami morati »preoteti svoj deo rada«, mi sami i idemo. Tu mi obraćamo pažnju na »utilitarnost«. Sa nama može da ide svaki koji nama može da bude od koristi. Nije štamparska greška: stari moraju s nama, ne mi s njima. Ako može biti govora o kompromisu i o »veživanju«, onda samo tako da se stari vežu za nas koji dolazimo a ne mi za njih. Jesmo li se razumeli?

Poznato je: kidamo kontinuitet, ne držimo vezu. Vrlo tačno. Sano, ne kidamo mi nikakav kontinuitet jer taj među nama nikada nije ni postojao.

Ako su vodji političkih stranaka proglašivali da je »omladina za nama«, onda je to bila samo kobna zabluda. Omladina je samo, u ponekim slučajevima, među dva zla birala manje. Voleli bismo samo da u takvom slučaju niko sam sebe ne obmanjuje kako njegova stranka ima oslonca u omladini. Šta nama pomaže i najbolja ideologija, vredi li šta ako izjavimo da u tom i tom programu ima »stvari sa kojima se slažemo«? Ako to i izjavimo, to je platonska izjava koja neće imati nikakvih praktičnih posledica. Neće imati zato što je i najbolji program besmislen ako se naopako izvodi. A mi smo, eto, mišljenja da su se svi programi izvodili naopako — ako su se uopšte izvodili.

Još u svom prvom broju, mi smo izjavili da ćemo ostati nepokolebivo nezavisni u svom radu. Mi smo to već i ponovili. Danas, mi to činimo opet jer pitanje postaje ponovo aktuelno. Opet se bacaju zamke, opet bi neko podmladio svoju karijeru na omladinskoj vatri. Može se samo opržiti, neće se ogrejati.

Još nešto da ponovimo iz prvog broja. Poznajemo samo dve vrednote koje su za nas svete: kralj i država. Kralj Petar II i jedinstvena Jugoslavija. Želimo da se to upamti jednom za svagda. Za nas to nisu prazne reči, nije to ideološka fraza. Mi ćemo delom dokazati da su to za nas realne činjenice koje uslovljuju celokupan naš rad.

Ne, nikakav kompromis. Radije ćemo i pasti svojom voljom nego postati veliki tuđjom pomoći.

NAMEN POSVEČUJE SREDSTVA

Pravijo, da je mladina up in nada naroda in da ji je treba dati možnost popolnega razvoja v vseh smereh. Žal, da so vse take in slične besede le gole fraze, ki jih mečejo tja v en dan starejši, ki so mladini v govorih zelo naklonjeni. Ta naklonjenost se kaže vedno in povsod.

Večina mladine, brez politične opredeljenosti, se je večnih fraz o sijajni bodočnosti že naveličala in hodi več ali

manj svoja pota, razen neke male skupine, ki se vzdržuje in se bo vzdržala le toliko časa, dokler ne bo val resničnega prosvetljenstva zajel najširše plasti našega naroda. V obupni borbi se ta skupina poslužuje vseh mogočih in nemogočih sredstev, da si s tem podaljša vsaj za nekaj časa svoje demagoško gospodstvo nad ljudstvom. Tudi na univerzi razvija živahno delavnost in kaže namišljeno večino osobito s pomočjo

večje stanovske skupine. Ima celo svoj list, ki izhaja vsak teden na večih polah papirja, izpolnjen večji del s humoriističnimi članki in zelo »učinkovitimi« gesli. List sam izhaja na zelo finem papirju in mora biti po dobrih stricah zelo dobro podprt.

Vsa nam nasprotna mladina se je do sedaj posluževala bolj ali manj »neke fair borbe«. Vsaka je imela svoje glasilo, kjer je obravnavala vse kulturno in politično življenje — v kolikor se pač dá — s svojega svetovnonazorskega gledanja. Sedaj kronološki prvega akademkega lista ni več. Preveč je bilo polen, da bi lahko krmaril naprej. Mi nismo imeli in nimamo interesov, da ga branimo. Vendar se nam zdi boljše, da svoje moči merimo v odkritem boju, kjer vsakdo jasno izpove svoje stališče. Mi dobro vemo, da vsi ne morejo biti našega mišljenja, vendar pa odklanjamo borbo z intrigiranjem. Nikdar se nismo bali izpovedovati našega globokega notranjega prepričanja, ki je in ostane jugoslovenstvo — seveda ne ono, ki ga razlagajo kot edino zveličavno našo politiki. Tudi nismo zatajili svojega socialnega čustvovanja, ker kot nacionalisti, ki hočemo svojemu narodu le dobro, preko resničnih dejstev, ki nam dan na dan bijejo v obraz, ne moremo in nečemo. Nihče pa nam ne more očitati, da smo se kdajkoli posluževali za doseg svojih ciljev podtalnih sredstev. Naše geslo je: pošteno in odkrito, zato pa nič manj temeljito! S tega stališča ne odobravamo tega koraka, ki bo utegnil stvari več škoditi kot koristiti.

Bodimo si med seboj iskreni, ne poslužujmo se sredstev, ki so za nas neprimerna, ne ravnajmo se po naslovnem geslu, kajti kdor tlači, bo potlačen!

— ceau. —

DVA NAČINA ZA IZBOLJŠANJE GOSPODARSKEGA STANJA

V času današnje težke gospodarske krize si finančni ministri ni državniki po vsem svetu prizadevajo najti izhod iz položaja, v katerega so jih spravile prazne državne blagajne, in zastoj v denarnem prometu. Izmed poti, katere so pri tem ubirali, sta najvažnejši dve. Prva, ki je najenostavnejša in najbolj razširjena, je splošna štednja. Sem spadajo omejitve javnih del, znižanje plač državnim nameščencem in vsakoletno krčenje državnega proračuna. Tega načina reševanja krize se je oprijela večina držav.

Obstoja pa še drug način. Država skuša z javnimi deli in splošnim zvišanjem izdatkov spraviti v promet čim več denarja, pospešiti njegov obtok in tako poživiti vse narodno gospodarstvo. Tega sredstva se je poslužil med prvimi Roosevelt, deloma pa so se tudi v drugih državah oprijeli tega načina.

Jugoslavija je sledila najprej vzgledu in skoraj vse vlade so propagirale čim večjo štednjo (7% itd.). Ker se je pa ta način bolj slabo obnesel, so se naši vodniki lotili drugega. Ledino je na tem poprišču oral g. Jevtić (ena milijarda itd.). To je prineslo več življenja. Resolucije, prošnje in zahteve po javnih delih so deževale z vseh strani, licitacije se vrše še danes. Ker se je to tako dobro obneslo, se je pričelo tudi že z zvišanjem osebnih prejemkov. Za enkrat so bile zvišane sicer le dnevne narodnim poslancem, kar je pa naletelo pri predstavnikih naroda na tako odobravanje, da je bilo sklenjeno, da velja to zvišanje tudi za nazaj. Poleg tega je bilo naklonjenih narodu (preko njegovih predstavnikov) tudi večje število tisočakov za zimsko pomoč. Več podobnih sklepov za enkrat še ni, vendar jih je zaradi ugodnega odziva, na katerega so že prvi poizkusi naleteli v narodni skupščini, vsak čas pričakovati. O teh bomo naše čitatelje po možnosti sproti obveščali.

ŠIRITE »NAŠO MISEL«!

O IDEALIH, BORBENOSTI IN MORALI

Omladino karakterizirata idealizem in borbenost. Ta dva faktorja sta baš ono, kar mladino tako ostro razlikuje od starejše generacije in ji daje popolnoma svojevrstno obeležje, svojevrsten pečat, ki v očeh starega človeka in nepoznavalca prilik naleti tolikokrat na nasprotstva, grajo in neupoštevanje. Razlika med mlado in staro generacijo je torej precej velika. Seveda treba dodati nekaj. Tudi stara (starejša) generacija je imela in ima še danes svoje ideale in svojo borbenost, toda ti se usodno razlikujejo od onih omladine. Ne samo, da so zastareli, celo naravnost nevarni so v gotovi smeri, ker novemu gledanju na svet in razvoju življenja ne morejo več odgovarjati. Nujno nastopa torej križanje idealov in ostro menjavanje mnenj, kar seveda mnogo ne koristi, ker logičen zaključek, ki ga že sedaj lahko vidimo, je zmaga omladine in njenih idealov, torej preporeč v smislu novih teženj in zahtev.

Borbenost, ki jo kaže omladina pri uresničevanju svojih idealov, je nujna posledica nesproščenih življenjskih sil in volje, dati notranjemu doživljanju in spoznanju realno obliko — uresničevanje ideala. Te borbenosti ne gre podcenjevati ali je s silo dušiti, ker je posledica mladega zavedanja in uresničevanja samega sebe in kot takšna glavna gibalna sila vsakega uresničevanja; še več, postane lahko najvernejše zrelo življenjske sile gotovega narodovega kompleksa.

Še enkrat. Idealizem — borbenost. Dva neprecenljiva momenta, ki moreta dati zdravemu razumu, recimo starejše generacije, popolno sigurnost, da omladina ne drvi v propast in ne ruši onega, kar je bilo z njihovim delom dograjeno.

Vendar pa ima borbenost in borba kot njena posledica mnogokrat v sebi gotove slabe strani, ki ne kažejo idealista in borca v baš najlepši luči; razkrivajo namreč žalostno njegov moralni nivo. Z drugimi besedami: ne zadostuje, da je omladina idealna in borbena, treba je, da se zaveda svojega jaza, svojga dostojanstva, da je v borbi taktična in na višku, ne pa, da se poslužuje pri uresničevanju svojih idealov pouličnih sredstev.

Ljubljanska univerza nudi dokaj pestro sliko raznovrstnega pojmovanja

idealov, borbenosti in predvsem taktne borbe.

Da si ogledamo predvsem dve grupi akademikov in skušamo označiti njih zadržanje: pripadnike črne in rdeče internacionale ali po domače klerikalce in marksiste ljubljanske univerze.

Že kar se tiče različnosti idealov, naletimo na velik prepad med njimi. Ideale katoliških tovarišev označimo na kratko za zastarele, nezmožne uveljavljanja v sedanjem življenju, še manj v bodočnosti. Z ideali vred lahko pokopljemo torej, z besedami uvodnika v naši prejšnji številki, tudi vso klerikalno omladino: radi konservativnosti nima nikake bodočnosti. — Nasprotno temu kažejo ideali marksistov veliko pestrost in bujnost raznih možnosti in nemogočnosti in jih lahko nasprotno katoliškim nazovemo hiper ali super-ideale — po višini njihovega poleta namreč.

Kar nam še preostane, je namenjeno vprašanju borbenosti in morale v borbi obeh skupin. Brez dvoma sta obe skupini jako borbeni; predvsem se kaže njih borbenost v spopadih med obema. Vendar nam manjka bistvenega v borbi obeh skupin, namreč gotove moralne stopnje, katero mora imeti vsaka konstruktivna borba, da ne izgubi vsakega pomena in se ne izpremeni v navadno spopadanje. To našim nasprotnikom popolnoma odrekamo. Nemoralna in plehka gonja ene skupine proti drugi ter obratno kaže, da v prizadevanjih ene kakor druge skupine ni nikake resnosti, nikake premišljenosti ter ponosa, ampak da jim stoji pred očmi trenutno grobo napadanje in eventuelno nadvladanje ene skupine nad drugo. Izbiranje sredstev ne igra nobene vloge. Dobrodošla so vsa, tudi najostudnejša, ki bi morala žaliti dostojanstvo onega, ki jih uporablja, da ni brez njega. Toda takšna sredstva se uporabljajo. Če so premišljena ali ne, je vseeno. Če so, potrjujejo našo ugotovitev o amoralnosti, če so nepremišljena, kažejo neresnost in nezavedanje akademika.

Kratek konec! Katoliška in marksistična omladina ljubljanske univerze lahko še dolgo čaka na dan, ko bo sposobna stopiti v resnično akademsko borbo, ki se bo kazala v potenciranem delu, ne pa v rušenju dobrin in nečednem blatenju nasprotnikov.

POTOVANJA — IN ZAKAJ?

Poglavje zase je Avstrija, razvajeno dete, za katerega plačuje alimente vsa Evropa in nima nikoli dovolj, kljub svedemu črnemu režimu, ki bi moral propagirati skromnost. Če ne omenjamo prenaplavljenih in hitro preklanih londonskih izjav kneza Starhemberga, je temu vzrok njihova neresnost, za katero je že, on sam doma odgovarjal. Omenbe vreden pa je poset kancelarja Schuschnigga v Pragi, kamor je šel prosjačič za dovoljenje povratka Habsburžanov, v dobri veri, da je glede tega vprašanja Praga najmekkeje mesto v Mali antanti. Da pa kolega Mussolini ne bi bil zaradi tega užaljen, je avstrijski zunanji minister Berger-Waldenegg brž odšel na odmor in to kar tako slučajno v Firence. Drug tak slučaj je bil, da je baš tedaj prispel iz Rima v Firence tržaški renegat Suvich, ki je bil brž pripravljen svojem avstrijskemu tovarišu razkazovati znamenitosti tega mesta, vključno s tem, da njegov pokle ni zgodovina umetnosti, ampak zunanja politika.

Na drugi strani pa je zanimiva zunanjepolitična aktivnost, ki jo razvija češkoslovaški ministrski predsednik in zunanji minister doktor Hodža, dasi tudi ne smemo zametovati velikega pomena nedavnih beograjskih posetov suverenov bratskih držav, od katerih smemo pričakovati najboljših rezultatov. Ni zgolj slučaj, da je prišel dr. Hodža v Beograd v tako kratkem času po praškem obisku avstrijskega kancelarja. Kot že omenjeno, je Praga najbolj dostopna avstrijskim željam glede Habsburžanov, pač zato, ker bi bili za Češkoslovaško manjše zlo, kakor »Anschluss«, ki bi jo potisnil takorekoč v središče Nemčije. Ravno obratno je pa napram avstrijskemu vprašanju iz znanih razlogov razpoložena Jugoslavija. Zato je

to vprašanje eno najvažnejših, kar se jih ima odločiti na beograjskih razgovorih.

Drugo, mogoče prav tako važno pa je vprašanje, ki se tiče odnošajev z Rusijo, ki sta ji Češkoslovaška in Rumunija zelo naklonjeni, Jugoslavija pa ne. Zakaj, o tem danes ne bomo razpravljali, mislimo pa, da je odpor nekaterih političnih skupin proti sodelovanju z Rusijo močno pretiran. Kakor je res na eni strani, da je naša dolžnost borba proti komunizmu, vendar nazivanje Rusije s satanom in sličnimi izpadi, kot si jih je že nešteto krat privoščil »Slovenec«, prehajajo že v smešnost. Ne razumemo, kako je mogla slovaška država, v kateri je prišlo do izpremembe režima, postati istovetna s satanom? Vendar toliko samo mi-mogrede.

Iz vseh dogodkov sledi, da se trenutno pripravljata v Evropi dva tabora. V enem Nemčija, Italija, Avstrija, Madžarska in Poljska, v drugem pa Francija, Mala in Balkanska zveza ter deloma tudi Anglija. Ne moremo pa jamčiti, da bo položaj jutri še tak, kakor tudi ne moremo napovedovati, kakšne politične skupine nam bo v bližnji bodočnosti sestavilo še sedanje mednarodno omahovanje, nezaupanje in prevrevanje.

IZ NAŠIH UNIVERZ

»JADRANOV« POČITNIŠKI DOM NA BOHINJU

Šele pred nedavnim je dosegel J.n.a.d. »Jadran« s pomočjo posojila pri starejši organizaciji, da more izplačati zemljišče, katerega je že pred leti kupil tik ob Bohinjskem jezeru.

S tem se bo ustvaril velik korak k uresničenju davne želje: dograditev akademkega doma v Bohinju. O potrebi takega doma ni potreba izgubljeni besedi.

Ponovno je sestavljen gradbeni odsek z nalogo, da vodi vse priprave z največjo marljivostjo, ker dom mora biti pod streho še tega leta. Načelno je že dosežen sporazum s Studentskim railnim četama v Zagrebu, tako, da bodo pri tem prvem študentskem počitniškem domu zaposleni študenti iz vse države. Tudi o tem ne bomo izgubljali besedi.

Ministrstvo šum in rud je že pri prvih početkih obljubilo, da bo dalo na razpolago les za stavbo brezplačno, a TPD pa je obljubila cement. Priprani smo, da bodo tudi ostali merodajni faktorji, kakor tudi vsa ostala javnost s svojimi močmi podprli to akcijo naših akademikov. V prihodnji številki — če bo delo že toliko napredovalo — bomo priobčili obširneje poročilo o celi akciji.

METODE ...

Ker se često sliši vprašanje, da li je morebiti akademska oblast dijaške počitniške zveze (FS) opustila značaj strogo nepolitičnega akademkega društva in se vdinjala klerikalizmu, čes, saj ni v njihovem vodstvu niti enega študenta-neklerikalca, dasi je tudi med naprednimi, pa enako med neorganiziranimi akademiki dovolj preizkušenih in idealnih ferijalcev, prinašamo nekoliko pozno sicer, a ne prepozno, sledeče pojasnilo:

Akademska oblast FS, in seveda tudi podružnica na juridični fakulteti, je, odnosno bi morala biti po pravilih, odobrenih od merodajnih oblasti, popolnoma nepolitično društvo. Njegov namen naj bo, omogočiti študentom potovanje v počitnicah po širni domovini, da jo spoznavajo in se jo uče ljubiti, da navezujejo medsebojne stike in po svojih močeh prispevajo tako k ostvaritvi velikih ciljev, ki si jih je vstavila jugoslovaška akademska mladina.

S pomočjo raznih mahinacij pa se je posrečilo že lani klerikalnim akademikom, da so se dokopali do vodstva podružnice. Iz razlogov, ki so dejansko docela neopravičljivi, ki pa so jim kazali možnost, da vodstvo se vnaprej obdrže, so izvedli v popolni tišini, da niti vsi člani niso za to vedeli, oblastni občni zbor, katerega se po pravilih udeležijo le delegati poedinih podružnic. Te so seveda podružnice kar po domače odredile. Tako je letošnji upravni odbor oblasti na milost in nemilost (članstva

namreč, ki še zdaleka ni vse klerikalno seveda!) klerikalen.

Da nekoliko osvetlimo taktiko takozvanih katoliških akademikov, naj navedemo v ilustracijo, kako je potekel letošnji občni zbor FS na podružnici juridične fakultete. Baje na zahtevo centralnega odbora (!) je nanoslo tako, da so ga lanski funkcionarji sklicali na sam državni praznik 1. decembra, dopoldne, ko so vsi zavedni jugoslovanski akademiki proslavljali obletnico našega ujedinjenja. Tako se je zbrala v znani dvorani št. na daljni tehniki hrabra četica zvestih somišljenikov, ki so hoteli kar po domače postaviti za tekoče poslovno leto nov odbor iz svojih vrst. Njihovo pobožno željo so prekrizali zavedni študentje, ki so bili ogorčeni nad tem, da se vrši tako zborovanje na praznik našega ujedinjenja.

»Prekinjeni« občni zbor se je dovršil tisto nedeljo pred božičnimi počitnicami (takozvani katoliški akademiki nimajo ob delavnikih časa zborovati, zato zborujejo na Gospodov dan!), ko so dan popreje že večinoma vsi akademiki odpotovali iz Ljubljane. Vsak dinar, ki ga prihraniš na hrani, je dober; čemu bi tedaj še ostajali tu, ko pa že od sobote popoldne ni bilo na univerzi nobenega predavanja več. S tem so seveda

gospodje računali. Z obljubami, ki so njim lastne — (čulo se je celo, da bodo plačali svojim somišljenikom hrano za nedeljo, seveda ne iz društvene blagajne, kajti kaj bi potem njim samim ostalo za taborenje ob Bohinju, Jezeru!) — so uspeli, da so stvorili na občnem zboru večino.

Ostali akademiki, ki so seveda in popolnoma umevno zainteresirani na tem, kako se upravlja društvo, čigar dolgoletni člani so, so pravočasno zahtevali na vpogled pravilnik društva, ki ga pa (čudovito!) niti sam odbor ni imel. Tako seveda niso vedeli, da se volitve ne vrše po proporciju, ampak, da postavlja odbor relativna večina, in niso dovolj odločno zahtevali, da se sestavi enotna lista, na kateri bi brez ozira na politično pripadnost bili zastopani vsi akademiki. Tako so zvedeli, (no, gospodje so bili previdni!) to šele po volitvah, ki jih je vsled tega proglasil nosilec druge liste za neveljavne. To je bil torej razlog, da se volitev nismo vzdržali, daši so gospodje (saj veste, katere mislimo) izjavili: čemu bi le sestavljali enotno listo, ko pa imamo zagotovljeno popolno zmago (no, takoj po volitvah smo zvedeli, čemu so si bili zmage tako sigurni!). Razlika oddanih glasov je znašala 8!

univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani skušajo tudi ob tej priliki v to, tako resno vprašanje, vplesti svoje politične niti in zanke in ga pretkati z političnimi tendencami. To strogo kulturno vprašanje, ki vpliva naravno tudi v veliki meri na narodno gospodarstvo vse Jugoslavije, skušajo po svoji navadi izrabiti s pomočjo namigovanj in klevet najrazličnejše vrste, kot vodo na svoj mlin. S peklensko energijo se trudijo prikazati slovenskemu ljudstvu, da ta najbrže idealno zamišljen načrt, ki se pa v praksi pokaže kot tak neizvedljiv, vodi k zatiranju po ustavi določene enakopravnosti slovenskega dela jugoslovenskega naroda. Pri tem se očitvidno ne zavedajo, da s tem stvari le škodujejo, da so prav oni izdajalci skupnih interesov, da sami gazijo pravice in dolžnosti našega dela, do svoje Jugoslavije in da bodo oni sami nosili moralno odgovornost morebitnega neuspeha.

Naša naloga je, ogledati si vprašanja monopolizacije šolskih knjig s treh vidikov:

- 1.) nacionalnega;
- 2.) pedagoškega;
- 3.) gospodarsko-socialnega.

Ad 1.) Stališče nas Jugoslovancev je težnja za čim tesnejšim sožitjem vseh treh plemen v okviru ene države Jugoslavije. Vendar mora biti ta vez iskrena, vkoreninjena v duši posameznika, ne pa umetna tvorba, ki jo gotovo vsi odklanjamo. Vse naravno pride samo ob sebi. Taka ljubezen in tako bratstvo so dragocene in nepretrgljive vezi, ki vežejo Jugoslovane k njegovi domovini Jugoslaviji. Zatorej pustimo razvoju svobodno pot, naša dolžnost je le, da ga po svojih močeh podpiramo in onemogočimo one, ki ga hočejo ovirati. Vendar moramo prav z nacionalističnega stališča zavzeti odklonilno stališče napram monopolizaciji. Dasi ni njen namen zatirati kulturne težnje Slovencev in nasilno združevati k kulturni enotnosti vsa tri plemena, kakor nekateri s polnimi usti trdijo in piše o tem gotovo časopisje demagoške članke, vendar bi jugoslovenski ideji bolj škodila kakor kori-

stila, ker se njena idealna zamisel ne da v praksi docela izvesti kakor smo že zgoraj ugotovili. Nasprotnikom bi dajala le še povoda, da bi dalje rovaril in jo izrabljali kot dragoceno gnojilo za rast, po njih vsajenega plevela med zlato klasje jugoslovenske ideje.

Ad 2.) S pedagoškega stališča bi bilo gotovo potrebno nekaj ukreniti za bolj sistematično gojitev nacionalne zavesti med našo mladino. Če bi monopolizacija šolskih knjig to vprašanje zadovoljivo rešila — o tem dvomimo. Po sedanjem učnem načrtu se srednješolska mladina seznanja skoraj bi rekli le s srbohrvatskim jezikom, dočim se nacionalni zavesti ne posveča dovolj pažnje, tako da prihajajo na univerzo povsem neorientirani ljudje. Ne z monopolizacijo knjig, temveč s periodičnimi nacionalno-vzgojnimi predavanji naj bi se to vprašanje reševalo. Po vseh osnovnih, srednjih in strokovnih šolah v Jugoslaviji naj bi se vršila periodična nacionalno-vzgojna predavanja, ki bi gojila v mladih dušah jugoslovenskega naraščaja narodno zavest. Predavali naj bi profesorji in drugi kulturni delavci, v veliki meri tudi študentje sami. Na ta način bi postala jugoslovenska mladina aktivnejša in bi si sama poiskala mnogo več, kakor bi ji morda nudile v določenem proporciju pisane učne knjige.

Ad 3.) Tretji moment, ki naj pride ob tem vprašanju v poštev, je gotovo gospodarski. Z odvzemom pravice tiskanja šolskih knjig, ki tvori glavni zaslužek tiskarnam in krigotrčcem, bi bila gotovo Slovenija gospodarsko močno prizadeta. Zato moramo zavzeti tudi v tem oziru do monopolizacije odklonilno stališče in zahtevati, da se slovenske učne knjige tiskajo izključno v Sloveniji.

Da pa bi bila tudi v tem primeru reforma potrebna, izhaja iz dejstva, da se slednje tiskajo pri nas proti načelom lojalne konkurence. Nekateri založbe si laste monopol nad tiskanjem teh knjig in si v škodo našega srednjega in nižjega sloja, ki beleži največji dotok v vseh šolah močno prizadeva, da se knji-

O MONOPOLIZACIJI ŠOLSKIH KNJIG IZJAVA

Nočemo znova ugotavljati, kdaj je bil storjen prvi korak za monopolizacijo šolskih knjig, vendar je resnica, da se je to vprašanje sprožilo že 27. septembra 1929. leta z zakonom o učbenikih za narodne, meščanske, učiteljske in srednje šole, ki se pa do najnovejših razpisov bivšega prosvetnega ministra Stevana Čirčiča, z dne 11. januarja in 15. februarja 1935., praktično ni v celoti izvajal.

Ker se je monopolizacija šolskih zvezkov izvedla docela in se je brez dvoma izkazala nepraktično in nekoristno, celo škodljivo gospodarstvu (cena je ostala

ista, papir pa se je poslabšal), želimo, da se učna razpisa o monopolizaciji knjig iz razlogov, ki jih hočemo podrobneje navesti, brezpogojno ukineta.

Mnogo se je že o tej stvari pisalo v časopisju, mnogo se je govorilo na različnih sestankih in predavanjih, sestavljene so že številne resolucije, ki naj romajo med slovensko javnost in na merodajna mesta, o uspehu zaenkrat še ne moremo razpravljati.

Na vsak način se nam zdi potrebno ugotoviti, da tako gotove politične struje v slovenski javnosti, kakor tudi nekatera tovariška akademska društva na

»Ljubljanskemu zvonu«, kakor smo slišali, ko so se poslavljali Albrecht in tovariši, ali se ne bojite, da vam bo »Slovenec« lepega dne prinesel veselo vest da ste postali tudi vi marksisti?!

Efa.

APROPO »KATARINA IZMAJLOVA«

»Silno delo!« »Genialno delo!« »Prelom u istoriji glazbe!« »Sloveni su dobili novoga genija!« Itakodalje, itakodalje. Kritika je, jednom reči, pala u oduševljenje, več ne nalazi izraze da opiše krasotu te nove ruske opere.

Današnja Rusija u prosečnom Evropljaninu izaziva naričitu psihozu: ili se ruska stvar uzdiže do neba ili se proklinje u pakao. Ne da nema sredine u ocenjivanju nego uopšte nema objektivnosti. Sasvim bez obzira na političku pripadnost pojedinca, Sovjetska Rusija je sfinja koja zaludjuje ili odbija.

Ruski film! Jeste li već čuli koga da u ma kojem ruskom filmu nalazi slabe strane? Ne, toga nema. Ruski film je umetničko delo par excellence, o tome uopšte ne može da bude razgovora. »Pastir Kostja!« Nalazite li vi da je ona navala raznih životinja na postavljen stó umetnička dosetka? Ja ne nalazim. Nalazim da je to, blago rečeno, očajna neduhovitost i glupost. Ili, »Put u život«. Smatrate li vi još i danas da je to film sa kojim se ne može meriti nijedan evropski film? Ako još smatrate, onda se s vama teško da govoriti ali bih vas, ipak, upitao da li vam je poznato koliko tisuća filmova se godišnje proizvodi u Rusiji? I, da li vam je poznato da u inozemstvo, od celog tog broja, ide samo nekoliko naročito izabranih. Da su, dakle filmovi, koje mi vidimo, prva dela ruske filmske proizvodnje? Promislite o tome.

Ruski film je samo primer. Nekritičnost kojom se prima ruska umetnost pokazuje se i kod opere »Katarina Iz-

majlova«. Za dve godine ta će opera biti zaboravljena — dozvolite samo da vas za dve godine upitamo sećate li se još tog imena. Nećete se sećati a i sada ga ne biste znali da to delo nije došlo iz »tajanstvene« Sovjetske Rusije.

Šta bi bilo kad bismo ruskim umetničkim delima prilazili kao i evropskim? Šta kad bi mladići koji nikada ne idu u operu ali su na »Katarinu Izmajlovu« došli korporativno i samo im je verovatno bilo žao što nije zabranjena pa da prirede demonstraciju i prime rezoluciju — šta kad bi oni jednom čuli i koju »buržujsku« operu?

Bilo bi to korisno i za nas i za Ruse. Naviknimo, zaboga, da na Rusiju gledamo objektivno i stvarno. Nije ona nikakva zemlja sa sedam pečata. Ruski narod, kao i svi drugi narodi na svetu, bori se da iz posleratnog haosa izadje zdrav i čitav. Prvo, oni su smatrali da je spas u beskompromisnom komunizmu — što se lako da razumeti jer je narod bio na niskom stepenu obrazovanosti pa je, dakako, mogao posizati i za anomalnim i nemogućim sretstvima. Danas, kada su se duhovno podigli, ostao je rezervisan za pojedine patološke tipove po Evropi.

Moramo žaliti što nismo u diplomatskim odnosima sa Rusijom. Kad bi to bio slučaj, videlo bi se da oblik vladavine nije presudan pri ocenjivanju jedne zemlje, videlo bi se da postoje vrednote koje su trajnije od toga. A da napravimo tlo za diplomatske odnose, potrebno je da ne padnemo niti u zanos niti u divlji gnev kada nam što dodje iz Rusije.

Budimo hladnokrvni i objektivni. Mislite da Rusima nije smešno to glupo i neopravdano uzdizanje svakog njihovog umetničkog dela kada, s druge strane, znaju za patološki strah od »ruske opasnosti«? Opasno je biti nekritičan i naivan a nije opasno biti stvaran — i dobronameran.

PREBUJENJE

Ptujska okolica je dala v zadnjem času po mladih talentih vrsto gledaliških del. Nekateri igre so bile že upriporjene na odru ptujskega mestnega gledališča, uprizoritve drugih bodo sledile v bližnjih dneh. 21. februarja t. l. so doživeli Ptujčani krstno predstavo veseloigre »Micki je treba moža«, ki jo je napisal iz naroda za narod mladi kmet Vinko Korže iz Cirkove pri Ptuj. Igrali so jo kmetje Cirkovčani v svojem narečju. Ne glede na navdušen sprejem pri gledalcih, smemo reči o avtorju in njegovem delu to-le: če kritičen izobraženec upošteva majhno izobrazbo avtorja in si zna odmišljati hibe dela zaradi tega, hkrati pa si primislja nekatere odlike, ki bi ob večji izobrazbi avtorja verjetno ne izostale, mora ugotoviti močan dramatski talent in priznati avtorju lep uspeh.

Ptuj spada v vrsto nekdaj najhujših ponemčevalnih postojank v Spodnji Štajerski. Še danes ta dan se tuja miselnost vzdržuje pri ptujskih nemčurjih. Delo ptujskih Nemcev in nemčurjev znači pritisk od zgoraj navzdol, iz mesta na okolico. Zdaj pa je naše kmečko ljudstvo, ki je jedro naroda, vir njegove miselnosti in graditelj njegove kulture, iz ptujske okolice svoje žitje in bitje živo besedo z odra ptujskega mestnega gledališča podarilo svojemu narodu. Narod se prebuja, njegovo prebujenje gre z vasi v mesto in razblinja tujega duha.

Pozdravljeni mladi pionirji iz naroda! Veseli smo vas in vam bomo pri vašem delu vedno radi pomagali.

KONGRESNA SPOMENICA
Ljubljanskega kongresa jugoslovenskih nacionalnih akademikov — ki je ocenjena od kritike kot ena izmed najboljših omladinskih publikacij v poslednjem času — se dobi po minimalni ceni Din 10.— (akademiki in srednješolci Din 5.—) v zvezi s »Naše misli«.

KULTURA

OKOLI »LJUBLJANSKEGA ZVONA«

V zadnjih letih, ki so bila i na političnem i na kulturnem polju precej vroča, je stopilo v ospredje tudi vprašanje sodelavcev pri »Ljubljanskem zvonu«. »Slovenec« je ob priliki, ko je nastalo trenje v krogu »Zvonovih« so-trudnikov in predstavnikov Tiskovne zadruge, ki izdaja »Ljubljanski zvon«, zadovoljno poročalo, da »v naprednem taboru vrek«. Seveda tega »Slovenec« ne moremo zameriti, saj smo na take cvetke pri njen naleteli že prej in tudi kasneje. Politična morala in strankarska zagrizenost dovoljuje ta seveda marsikaj, kar se nam zdi čudno in česar pač navadni zemljani ne delamo. Toda, to je postranskega pomena. Skupina, ki jo je takrat »Slovenec« omenjal, ni ustvarila do danes ničesar velikega, celo v majhnih stvarih si je bila po večini na nejasnem. Igrala je in že igra užaljeno kulturno vlogo, ki pa ni v bistvu spremenila toka dogodkov in, kakor izgleda, jih tudi ne bo. »Slovenec«, mislim, si je zaradi tega danes že na jasnem.

O skupini, ki je le bolj arhivskega pomena, nimam namena govoriti. Vajnejše se mi zdi vprašanje današnjih usmeritev »Ljubljanskega zvona«. Če se ne motim, so krušni očetje »Ljubljanskega zvona« strašno vneti za narodno stvar, za nacionalno in svobodomiselnost. In »Ljubljanski zvon«? Zanimivo je pregledati krog njegovih sotrudnikov — velika večina med njimi inklinira na levo, k »večnim idejam Marxovim«. Ali ni to zanimivo? Revija, ki si je priporila brez dvoma nedeljen ugled v literarnem svetu, revija, ki zastopa svobodomiselnost na polju leposlovja, kritike in znanosti v ožjem smislu, je obenem predstaviteljica večine marksističnih pisateljev.

Gospodje, ki se brigate za gospodarsko plat revije in ki dajete smer

ge izdajajo v vseh mogočih predelanih in nepredelanih izdajah. To se ponavlja celo v istem šolskem letu. Naravno, da oni, ki najbolj izkoriščajo obstoječe stanje in spravljajo v žep masne dobičke, sedaj najbolj vpijejo in protestirajo. Zato naj se uvede strogo nadzorstvo nad ceno šolskih knjig in nad dobičkom, ki ga imajo poedine založbe pri učnih in znanstvenih knjigah sploh. Iz vseh teh momentov je torej razvidno, da monopolizacija v nobenem pogledu ne bi bila koristna, da pa bi bile gotovo neobhodno potrebne nekatere reforme.

Mestni odbor S. j. n. a. o., Ljubljana.

J. n. a. d. »Jadran«.

J. n. a. k. »Edinstvo«.

MIMOGREDE

UBOGI HAILE SELASIJE...

V jeseni leta 1935. so italijanski tujsko-prometni uradi po vsej državi objavili z velikimi plakati sledeče:

»Turisti! Leta 1936. bomo organizirali izlete v Adis Abebo! Povratne karte preko Eritreje in Libije! Obiščite nekdanje neguševo cesarstvo!«

NEVERJETEN USPEH »NAŠE MISLI«.

Neko ugledno akademsko društvo v Ljubljani je na svoji nedavni seji sprejelo ta zgodovinski sklep: noben član ne sme niti biti naročnik, niti sodelavec — kaj šele čitatelj!

REKLAMA ALI KAJ?!

Ker spada po ugotovitvi »Slovenije« v vsako slovensko hišo poleg velikega inozemskega leksikona le »Poučni slovar«, ne pa n. pr. hrvatski leksikon izdaje »Minerva«, obveščam naše prijatelje, da stane P S le 1000 Din, kar je

izredno malo za praktični trening v preklinjanju, ki si ga privoščijo torej lahko vsak slovenski uradnik. (Uradnik = inteligent!)

SLOVENSKA JAVNOST BREZ HUMORISTIČNEGA LISTA

Našim čitateljem in široki javnosti sporočamo, da bo prenehal izhajati »Glas akademski«, najvišja instanca zaščitnikov slovenske kulture in obenem humoristični list. Zgodilo se bo to iz dveh razlogov: 1) ker naročniki »Glasa akademskega« niso mislili (»Glas akademski« od 20. jan. 1936.); 2) ker so na merodajnih mestih drugače mislili.

PAPEŽEVI OVNI KLIČEJO INTELIGENTNE OVČICE!

AZ (Akademska zveza) je v nedeljo, 16. februarja priredila proslavo obletnice kronanja papeža, kar je objavila v »Slovencu« s pristavkom: Vabljeni vsi. Posebno inteligenca.

Ta klic po inteligenci nas zopet in zopet prepričuje, da je inteligenca precej daleč od tega, da bi se šla »backe« rimske cerkve.

CITATELJEM!

Tej številki smo priložili čekovne položnice. Prosim vse naše prijatelje, ki še niso potvrdili naročnine, da to store takoj; one pa, ki so svojo dolžnost že storili, prosimo, da položnico izroče kakemu svojemu znancu, ki se z njima za »Našo misel«.

Opozarjamo vse svoje prijatelje, da se list kot je »Naša misel«, ki se ne naslanja na nobeno politično grupacijo, ampak želi zbrati v svojem krogu resnično nezavisne omladince — da se mora tak list boriti z velikimi težavami. Zato Vas najprej prosimo, da nam pomagate pri našem skupnem delu.

O NAŠEM POKOLENJU

Če kdo spregovori besedo o naši po-vojni generaciji, tedaj zaključijo svoja izvajanja z opombo, da smo produkt negativne vojne psihoze ter da smo nekoloriranih in nefiksiranih čustev.

To nam pravijo starejši, t. j. oni, ki predstavljajo generacijo, ki jo bomo nasledili. Mi pa ne odgovarjamo, ker nimamo sredstev, da se branimo in ker se malokdaj zavedamo, da smo napadeni. Že smo dorasli, zreli, toda nedostaja nam argumentov, ker nam nedostaja teženj.

Cilj, svrha, aspiracija — to so v današnjem času pojmi, ki so zastri z megljenimi kulisami. Zdi se, da bosta ostala karakter in mentaliteta novih generacij nedefinirana. Preostaja nam samo, da sami pogledamo v in okoli sebe, da se zavedamo tega, kdo smo, kakšna je naša svrha in v kakšni nalogi moramo pričeti.

Naši očetje so imeli eno veliko nalogo. Da obvladajo težo velikega sifi-fovskega bremena in ga preváljajo na breg svobodne jugoslovenske zemlje. Zaupanje za to svojo nalogo so našli v svojih odporih močeh. Tedaj, ko so oni umirali za svobodo, ni obstojalo razen določenega cilja, ki je bil ostvaritev velike skupne države, ničesar drugega.

Mi, mladi, v troje objeti narod, smo ostali, da se hranimo za isto mizo, jemo iz iste skleda — in se jačamo, da z združenim voljo stopimo posamezne kulture in tradicije v eno in isto, da skupno uživamo plodove truda naših očetov, skupno trpimo — vse in vedno skupno. In to bi moralo biti tako, če se ljubimo z onim žarom ljubezni, s kakršnim more ljubiti samo Slovan brez sebičnosti in ambicij, materialnih ciljev in zahtev.

Naša zemlja bi nas, plodna in bogata, hranila zadovoljne s kruhom; ne bi zavislili od svojih sosedov, niti od kogarkoli. Naša medsebojna ljubezen bi nas družila v slogi in nam dajala dan za obsežne ustvaritve v cilju neodvisnosti od inozemskih kulturnih produktov,

kateri so hranili in še duhovno hranijo našo nacio brez ozira, da li ti produkti tujih duhov in kultur doprinejo kaj pozitivnega vitalnosti naše slovenske duše. Imamo na vsakem duševnem polju prenekatere stvarilca svetovne kvalitete; toda mogli bi jih imeti še več in lahko bi postali — svoji.

Vidimo pa, da to ni tako in jaz pravim: nismo mi krivi; krivi so oni, ki nas hočejo »dvigniti« in »vzgajati«. Med njimi je mnogo takih, ki se trkajo po prsih, trdeči na ves glas, da so edini pravi Jugoslovenci, ki morejo ustvariti perfektno edinstvo, a pri tem pozabljajo, da največjo pažnjo ne posvečajo vprašanju novega pokolenja — nas, da nam ne omogočijo napredek in dovršenje nalog naših očetov.

Ni možno pri vsem, kar se opazi, otrestiti se pesimističnih misli.

Vsaakega svojega prijatelja, sovrstnika vprašam: ali smo dobili v nasledstvu moralno oporo, moralno vzgojo za pojmovanje veličine dragocene misli naših očetov? Često se vprašam: zakaj mladega človeka, mojega tovariša in prijatelja, redno in neumljeno spremljajo trzavice nezgrajenega, neusmerjenega življenja, ki ni najprej obeleženo s trdim jedrom visoke moralne vsebine: ljubezni do svojega rodu in srečo v dolžnosti do svoje nacije?

Odgovor dajejo razni zelo žalostni fakti. Vidim svojega brata, ki od gladi in boleznij izmučen, tava brez misli in čustev od vrat do vrat: gospod direktor, upravitelj, šef ind., odkupite mi mojo sliko za malenkost, da se prehranim za danes in jutri. Študiram, a nimam sredstev. Če niste zadovoljni s sliko, izvolite odkupiti knjigo, izdaja je nova, dobro čtivo, itd.

Videl sem, kako je gospod direktor dr. X, vodilni in odlično plačan funkcionar treh ali šestih zavodov, jezno zaprl vrata pred mojim ponižanim prijateljem. G. dr. X je sposoben, energičen človek in nihče mu ne more za

karkoli predbacivati, če je pridobil svoje bogastvo. Ampak vedno zapodi revnega mladega človeka, ki želi nekaj postati, zapodi ne da bi ga pogledal. Ko pa je nacionalni praznik, se na vseh oknih njegove velike palače lepijo jugoslovenske zastave.

Tudi pri nas mladih obstoje pogreške. Hitro se razočaramo in krenemo v levo. Prehitro pokažemo neko neargumentirano vehementnost; to zato, ker je težko, da o nezadovoljstvu in zamerjenosti ustvarimo neko moralno, ki nas bo odbrnila od razočaranja, pesimizma. Pri tem se pozabljamo in delamo preskoke preko svojih dolžnosti. Ostajamo ravnodušni poleg svojih sovrstnikov, ki so na žalost zakoračili na idiotizme patoloških utopij marksističnih velikanov. Ne vežemo jih za nas in ne odpiramo jim oči, da zavestneje spregledajo. Niti eden od takih, brez izjeme, ne pojmuje življenje našega naroda, vrednost naše zgodovinske preteklosti, niti cilja naše bodočnosti. Hoteli bi rušiti, a ne znajo graditi, a vse zato, ker so prepuščeni sami sebi in ker niso dobili v nasledovanje zdravo življenjsko moralno.

Ni zavestnega omladinca, ki bi ne občutil nedostatkov našega časa in miljeja.

VPRAŠANJE LUŽIŠKIH SRBOV

V zadnjem času je vprašanje obstoja Lužičkih Srbov povzročilo precejšnje vznemirjenje med vsemi slovanskimi narodi. Vse kaže, da jih bo doletela ista usoda, kakor naš narod pod Italijo. Ker je naša dolžnost, da posvetimo vso pozornost borbi teh naših sonarodnjakov za ohranitev narodnosti, — prinašamo informativni članek, ki nam ga je dal na razpolago Narodni savez slovanske omladine v Pragi.

I. Lužičko-srbska zemlja je omejena v glavni črti: Dresden—Berlin—Frankfurt—Zittau. Severna meja je oddaljena okrog 70 km od Berlina, južna okrog 10 km od severne meje Čehoslovaške. Politično je Lužica razdeljena na Šaško in Prusko. Glavno mesto Gornje Lužice (Saška) je Budišin (Bautzen) z 41.000 prebivalci, a Dolnje Lužice Hoćeubuz (Kottbus) s 50.000 prebivalci. Preko vsega ozemlja teče z juga na sever reka Špreva (Spree), ki se, pred izhodom z lužičkega terena, v Dolnji Lužici, v daljini 20 km, a v širini preko 8 km razliva v ogromno delto. Ta kraj srbskih Blat (Spreevald) se naziva tudi Severna Venecija.

II. Narod je ostanek nekoč velikega slovanskega naroda severnih Srbov, sestavljenega iz več plemen (n. pr. Milčani okoli Budišina, Lužičani okoli Hoćeubuz), ki je bil obvladan od Nemcev okrog 930. leta po Kr. Kratek čas je bila Lužica spojena s Poljsko (1002—1032), nato s Češko (1329—1635). Od tega časa je pripadala k Nemčiji, čeprav je še kratek čas pred svetovno vojno bilo izvršeno pravo češkega kralja, kot lenškega gospodarja Lužice, vsaj v pogledu verskega poglavarstva nad katoliškim delom Lužice.

Narod se je v zgodovini vedno smatral slovanskim. Prvi dokaz slovanske vzajemnosti imamo iz časa poseta ruskega carja Petra Velikega in saškega kralja (1697). Češki narodni prepovedi je imel velik vpliv na lužičko-srbski narodni prepoved. Izjave vseh nacionalnih delavcev v dobi pred in po vojni dokazujejo slovansko Lužico, posebno v burni dobi po svetovni vojni. Zavest slovanske pripadnosti je v preprostem narodu globoko ukoreninjena. Pred nastopom Hitlerja so »Serbske Nowiny« proglasile, da bo morda prišel čas, ko bodo prisiljeni molčati, toda to ne znači, da se narod mogoče odreka svojih pravic.

III. Razmere: vas ima 13 do 68% Srbov, mesto 2 do 33% Srbov (po nemški službeni statistiki). V resnici je treba te številke zvišati najmanj za polovico. Privatna statistika Saveza narodnih manjšin v Nemčiji iz leta 1927. ceni število Lužičkih Srbov na 160.000. Po

Malo je takih omladincev, ki se zavajajo svojih dolžnosti moralnih in nacionalnih in ki stoje trdno poleg vse časovne bede in anomalije današnjega društva, lažne in potvorne teze »napredka«.

Nam se more predbacivati, da smo neploden rod vse dotlej, dokler ne spoznamo končno, da smo baš in tista generacija, ki mora z resno in nepokolebljivo akcijo izvesti one težnje, ki edino morejo koristiti našemu skupnemu cilju brez obzira in odvisnosti od trhljih tujih idej in intencij raznih mednarodnih političnih ekspertov. Te tuje ideje in ti ljudje ne morejo koristiti nam, niti naši naciji, še manj pa naši zemlji, v kateri se, evo, mi mladi dovolj ne razumemo in ne ljubimo v pravi meri.

Za naš skupni korak vnaprej obstoja edina možnost: da sami uvidimo in izpopolnimo nedostatke one nedovoljne moralne samovzgoje v pojmovanju naših dolžnosti, da sami mi — nov jugoslovenski rod — pokosimo škodljivo ljulko z naših jugoslovenskih tal. Od nas se mora pričakovati predvsem to, da zaživimo življenje ljubezni, samostojnosti, sloge in napredka.

Ž. C.

slednja nemška statistika po vojni izkazuje število 71.000. Nekateri univerzitetni profesorji — nemški namreč — so v dobi pred Hitlerjem dopuščali, da je Lužičkih Srbov 110.000 do 150.000. Za karakteristiko omenjamo, da šteje Budišin 8% Lužičkih Srbov (po nemški statistiki — v resnici 15%). Hoćeubuz okrog 2%, največ Luž. Srbov je v mestu Kulov (Wititzhenau) v pruski gornji Lužici. Po nemški statistiki je 33% Srbov, v resnici jih je 50%. V Lužici so vasi, kjer je resnično število Srbov preko 90%, pa tudi 100%. Po veri je okoli 15.000 rimo-katolikov, ostali so protestantje. Po poklicu je 72% kmetov, nad 20% delavcev in obrtnikov. Inteligenca (duhovniki, učitelji, uradniki, akademsko izobraženi) pa komaj 8%. Edini časopis so »Serbske Nowiny« (izhajajo 95 let). Na globoko religiozen narod imajo velik vpliv verski listi »Pómhaj Bóh«, »Nowi misionski posol«, »Katolski posol«. Edini dolnja-lužički list »Serbski časnik« danes ne izhaja.

IV. Kaj je »Domovina?« — Osnovna je leta 1913., a obnovljena 1. 1920. kot osrednja zveza lužičko-srbskih družtev. Po vojni, do prihoda Hitlerja, je bilo v Lužici takih društev okrog 90. Ta zvezna organizacija je organizirala v dveh letih velike zlete, ki so zbrali na desetine tisočev Lužičkih Srbov.

Po prihodu Hitlerja je bila »Domovina« prisiljena prikloniti se duhu tretjega Reicha. Skoro vsi starejši delavci so se odrekli svojih mest in v soglasnosti z nemško vlado je postavljen kot vodja Pavel Nedo, mlad učitelj iz Rakojda, rodom iz Wosporka (Weissenberg), ki je končal študije na univerzi v Leipzigu 1929. leta in se je že tedaj izkazal kot narodni delavec. S slovanskim svetom ni imel nobenih zvez in zato Nemcem ni mogel biti na poti. Njegovo imenovanje je treba pripisati dobrim zvezam, ki jih je imel v nemškem narodnem društvu. Nedo je v tej svoji funkciji imel vlogo nekakega državnega komisarja za kulturne zadeve lužičko-srbskega naroda, katerega član je. Vprašanje sodelovanja s Slovani, izvzemši popolnoma znanstvenih vezi, odbija kot nerečno. Vedno je zastopal stališče, da si Lužički Srbi morajo pomagati sami v okviru Nemčije.

»Domovina« je on iz temeljev reorganiziral in je postala zveza Lužičkih Srbov-poedincev. Krajevno delo izvaja s pomočjo svojih poverjenikov na vasi. Bila je priznana kot uradna organizacija, ki reprezentira lužičko-srbski narod pred uradi in vlado.

(Koniec v prihodnji številki.)